Stjernehimmelen Mars – Juni 2012

av Terje Bjerkgård

Generelt

Det er vårjevndøgn 20. mars kl. 06:14. Da står Sola loddrett over et punkt på ekvator, og fra dette punktet vil Sola være i senit ved middagstid. Jevndøgnene er de eneste døgnene i et år der dag og natt er så godt som like lange, derav navnet. Ved et jevndøgn står Sola i ett av to motsatte punkter på himmelkulen der himmelekvator (det vil si deklinasjon 0) og ekliptikken skjærer hverandre. Disse skjæringspunktene kalles jevndøgnspunktene: vårjevndøgnspunktet og høstjevndøgnspunktet.

Det er sommersolverv 21. juni kl. 01:08. Dette er tidspunktet når Jorda er i det punktet av sin bane rundt Sola hvor den nordlige halvkule heller mest inn mot Sola. Dagen dette inntreffer er derfor den med lengst daglengde for oss. I år står Sola opp kl. 03:03 og går ned først kl. 23:38 denne dagen. Ved Krepsens vendekrets når Sola opp til senit midt på dagen på tidspunktet ved sommersolverv. Denne linjen går over blant annet Mexico, Marokko, Egypt, India og sørligst i Kina.

Sommertiden begynner kl. 02 om morgenen 25. mars. Vi skal da stille klokka fram til kl. 03.

Venuspassasje

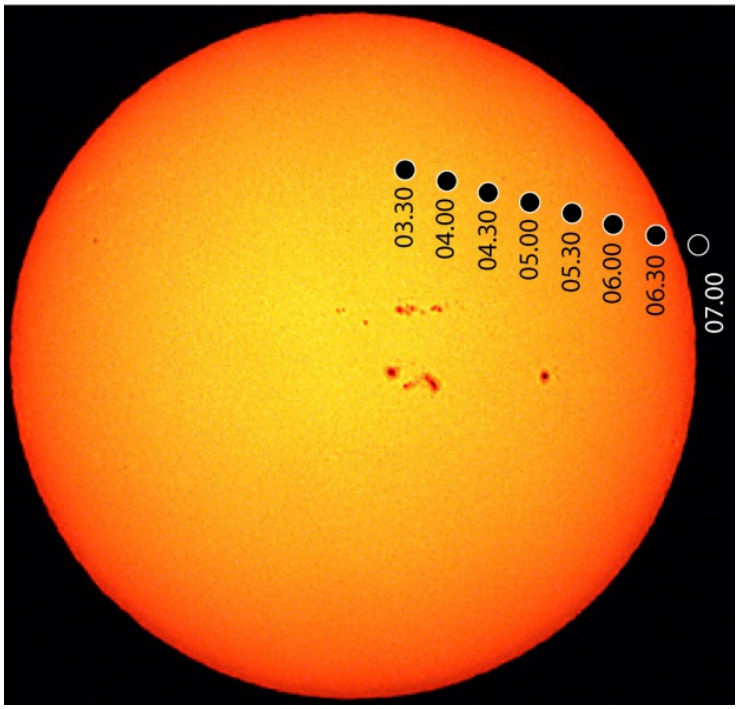

Venus' posisjon på solskiven morgenen 6. juni.

Venus passerer foran Sola på natten 6. juni. Dette er den andre av to Venuspassasjer i vår tid (den forrige var 8. juni 2004). Den gang var hele begivenheten synlig fra hele landet. Ved denne anledningen er det kun observatører lengst nord i landet som får med seg hele passasjen (der det er midnattsol). Lenger sør står sola opp etter at Venus blir synlig foran sola. Denne sjeldne begivenheten varer knapt sju timer, og går du glipp av den finnes ingen neste mulighet (neste er ikke før i 2117!).

I Trondheim står Sola opp kl. 03:12 og planeten vil da være omtrent midt på solskiva (midtpassasje er kl. 03:29). Venus begynner å gå ut av solskiven kl. 06:36 og hele begivenheten er over kl. 06:53.

Tynne månesigder

23. mars: 1,3 % belyst voksende måne på kveldshimmelen, glimrende for å se en syltynn nymåne.
24. mars: 4,2 % belyst voksende måne på kveldshimmelen, glimrende for å se en tynn nymåne.
22. april: 2,0 % belyst voksende måne på lys kveldshimmel, relativt høyt over horisonten og Jupiter i nærheten
23. april: 5,4 % belyst voksende måne på kveldshimmelen, god høyde over horisonten.
22. mai: 3,1 % belyst voksende måne på lys kveldshimmel, relativt høyt over horisonten.

Planetene

Merkur er aftenstjerne og synlig fra ca. 25. februar og til ca. 10. mars. Den har største østlige elongasjon 5. mars og lysstyrke -0,3 mag. På grunn av at ekliptikken står på det bratteste rundt vårjevndøgn så er dette en god tid for å observere Merkur. Merkur er aftenstjerne igjen i juni, og planeten er synlig lavt i vest i på en lys kveldshimmel i et tidsrom rundt 10. juni, men da trengs minst en prismekikkert.

Venus er et iøynefallende objekt på kveldshimmelen i vest i store deler av perioden. Planeten har største østlige vinkelavstand 27. mars og har da lysstyrke -4.4 mag. Etter det blir avstanden mellom oss og Venus stadig mindre inntil den 6. juni, da Venus passerer foran solskiven (se ovenfor). 12.– 14. mars er for øvrig Jupiter bare 3 grader sør for Venus. Legg merke til at Venus sin størrelse øker raskt fram mot juni, mens fasen avtar: 1. april er størrelsen 25 buesekunder og fasen 48 %, mens de tilsvarende tall for 1. mai og 1. juni er henholdsvis 38 bueskunder/36 % og 57 buesekunder/0.7 %. Venus er den 6. juni 43,2 millioner km unna oss.

Mars er i opposisjon (nærmest oss) 3. mars. Avstanden er da 101 millioner km. Diameteren på den lille planetskiva er da 14 buesekunder. Den befinner seg i stjernebildet Løven (Leo) i hele perioden og står fint til. Med et lite teleskop kan en se en del detaljer på planeten, blant annet den nordlige polkalotten.

Jupiter befinner seg i Væren (Aries) i denne perioden. Planeten går stadig tidligere ned på kvelden: 1.mars og 1. april litt før midnatt, 1. mai ca. 22:30, før den forsvinner i sollyset i løpet av mai. De fire galileiske månene Io, Europa, Ganymedes og Callisto er synlig i prismekikkert. Med et 6-8 tommers teleskop kan du skimte den røde flekken. Når den er synlig kan du blant annet finne her: http://www.skyandtelescope.com/observing/objects/planets/3304091.html?page=1&c=y

Saturn er i opposisjon den 5. april og står da altså i sør ved midnatt. Høyden over horisonten er da knapt 20 grader. Planetskiven har størrelse 17x19", mens ringsystemet som nå har en relativt gunstig åpning har størrelse 10x43". Planeten kan følges til den forsvinner i sollyset i mai.

Uranus og **Neptun** er ikke synlig i perioden.